

Előfizetési ár

MAGYAR DOHÁNYUJSÁG-ja

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3 frt.Megrendelés a kiadóhivataltalban
vagy utalvánnyal minden
postabeváltattal eszközölhető.SZERKESZTŐSÉG:
Budapest,

VI. Podmaniczky-utca 1.

MAGYAR

DOHÁNYUJSÁG.

Előfizetési ár

MAGYAR DOHÁNYUJSÁG-ja

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3 frt.Megrendelés a kiadóhivataltalban
vagy utalvánnyal minden
postabeváltattal eszközölhető.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI. Podmaniczky-utca 1. sz.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap

Megjelenik minden hó 1-én és 16-án.

Hirdetéseket felv. sz. a kiadóhivatal és az ország
minden hirdetés-gyűjtő ügynöksége.Felélős szerkesztő és laptulajdonos:
DARÓCZI VILMOS.Hirdetések: Negyed oldal 10 frt; kisebb hirdetésekéül
minden petit sor 4 kr.

TARTALOM: A dohánybeváltás. *Daróczi Vilmostól.* — Összehasonlító dohánytermelési kísérletek. (Folytatás). *Cserhádi Sándor* jelentéséből. — Penészképződés növényi és állati anyagokon, különösen a dohányon. *Dr. Kosutány Tamástól.* — A talaj, éghajlat és időjárás viszonyok befolyása a dohány jóságára. — A dohány iránti közérdeklődés. *Daróczi Vilmostól.* — A kisebb dohánytermelőről. *Bodó Ignáciától.* — A dohány-jövedék 1892. évi statisztikája. — Levelezés: I. Tápó-Szeesről. *Fekete Sándortól.* II. Kis-Oroszról. *Ambros József* írásából. — Irodalom. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

TÁRCSA: A kincseszerző dohány. Itt: *Pisti*

A dohánybeváltás.

Mult számunkban közölve volt a dohánybeváltási határidők kimutatása, — itt van tehát ismét az idő, amidőn dohányunkat bemutatjuk, s kimondatik az ítélet, hogy haladunk-e, vagy csak stagnálunk a termelés terén?

Öntudatunk ugyan azzal biztat, hogy ez évben is haladtunk, s hisszük és reméljük, hogy ez a jó vélemény, a dohánybeváltóhivatalok által is konstatáltatni fog.

Bizony, bizony nagy szükség is van a haladásra! — mert habár kiviteli viszonyaink ez évben kissé javultak ugyan, de dohánykészleteink óriási nagy mennyiségre szaporodtak, — ami igen természetes, — mert a termelési terület kisebbre apadása dacára, a mai intenzív termelés mellett sokkal több dohány termeltek, mint a mennyit a belfogyasztásra felgyárthatunk és a külföldre kiszállíthatunk; úgy annyira, hogy ha az új termést be akarjuk raktározni: a meglévő raktárakat ki kell üríteni és a régi dohányokat szabad ég alá, kazlakba kell elhelyezni. — Valósággal beteljesültek a biblia szavai, hogy „*a régít ki kell hordani, az új termés befogadására*”; — ez ugyan a bibliában mint áldás szerepel, a dohányjövödékre nézve azonban nem nagy áldásnak tekinthető, hacsak új épületek felállítására nagy összegeket áldozni nem akarunk.

A legnagyobb baj még az is, hogy még olyan dohányt is a külföldről kell be-

szerezni, aminőt kellő figyelem és gond mellett idehaza is megtermelhetnénk; — az osztrák jövedék sem veszi már tőlünk ez időszertint azt a mennyiséget, amelyet eddig venni szokott; — mi tévők legyünk tehát ezzel a meglévő sok dohánynyal?

Ha mindezen körülményeket figyelembe vesszük, egy bizonyos aggodalom keletkezik bennünk, hogy tehát csakugyan ilyen rossz viszonyoknak nézünk elibe? — miként kellene vagy lehetne tehát ennek elejét venni?

A baj orvoslására csak egy gyógyszer van, amely nemcsak a jelenlegi kedvezőtlen viszonyokat türethetőbbé tenni és könnyebben elviselni segítené, hanem dohánytermelésünknek egy új korszakát is megteremtené.

Ezen hathatós szer pedig nem egyéb, mint az okszerű dohánytermelés magas fokára emelkedni és olyan dohányt előállítani, amely képes lenne hazai gyártmányaink számára azt a szükséges anyagot szolgáltatni, mely hazai viszonyainknál fogva megkövetelhető, hogy tehát ne kellessék a külföldről beszerezni azt a dohányt, amelyet talaj és éghajlati kedvező viszonyaink mellett idehaza is termelhetnénk. — Félreértesek kikerülése végett megjegyzem, hogy itt nem értetnek azok az exotikus dohányok, mint például a jáva, szumatra, havanna, vagy török dohányok, stb. hanem olyanoktól van szó, melyek olcsóbbfajta gyártási célokra, hazai dohányainkból felhasználhatók.

Hogy termelésünk redukálása nagyobb mérvéket ne öltsön és hogy gazdáink kezéből ne vesszen ki az a szép jövedelem, melyet a dohánytermelés hoz, nem is említve azt a nagy horderejű vetésforgási rendszert, mely az élettemények sorában a dohánynak oly nagy szerepet biztosít — mondom: — ezen nagy betegségnek csak egy gyógyszere van és ez — a jó minőség előállításában rejlik, amely hivatva van nemcsak a jelen bajokon segíteni, hanem dohánytermelésünk jövőjét is biztosítani és nagy kiterjedésre juttatni.

Többször hangoztattam én már azt lapunkban, hogy — nagymennyiségű dohánykészleteink dacára — nem lehet és nem szabad nekünk azt hinni, hogy nálunk tultermelés van. Ismétlem és határozottan állítom, hogy nincs tultermelés. Tultermelés van csak a rossz minőségben, de jó minőségű, gyártási célokra megfelelő, jó dohányban tultermelés nincs, — sőt ebből nagy hiány van. Ilyeneket képesek lehetnénk nagymennyiségben a külföldre szállítani, — de rossz anyagra természetesen nincs vevő; mert a rossz minőségű dohányt a külföldre olyan potom áron mi aem vagyunk képesek eladni, mint aminő árban azok olyanokat megszereshetnek; így tehát a rossz anyag a nyakunkra szaporodik és itthon vész, s annyira tele vannak ilyenekkel a magyarországi összes beváltóhivatalok, hogy — amint fentebb említém — kénytelenek lesznek a régi dohányokat a szabad ég alatt kazlakba rakni, az új termés befogadhatása végett.

Hogy ez így nem jól van: azt minden józan gondolkodású ember beláthatja, — ezt tehát nekünk nem szabad összetett kezekkel nézni, nehogy a jövedék — más mérték hiányában — a termelési engedélyeket nagyobb számmal megvonni s a területet nagyobb mérvben apasztani kénytelenítették; — azért a saját jól felfogott érdekekben mindent el kell követni, hogy ez az eshetőség be ne következék.

A dohánytermelésre alkalmassnak deklarált talajokból szemeljük ki magunk a legjobb részeket, amelyek jóminőségű dohányt ígérnek s aztán mély szántás, célszerű műtrágyák igénybe vétele, őszi mély ugarolás, erős palánta előállítás és a legpróbb részletekre is kiterjedő okszerű kezelés: ez legyen kiindulási pontja dohánytermelésünknek. Továbbá bőséges pajtahelyiség, nem amennyit a jövedéki törvények előírnak, hanem 2—3-szor annyi, — s ne adjunk többet egy kertészcsaládnak, mint legfeljebb 3 holdat, vagy 5—6 tagból álló munkáscsaládnak legfeljebb 4 holdat, — ezek lényegökben első feltételei

Mindennemű
műtrágya

A magas kormány kezdeményezése folytán alapított
„HUNGARIA” MŰTRÁGYA, KENSÁV- ÉS VEGYI IPAR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
ajánlja saját gyártmányu, tiszta kénssával feltárt, elismert kitűnő minőségű műtrágyáit: csontliszt-, apodlum-, ammoniak és ásványi superphosphatokat, párolt csontlisztet, Thomassalakot, chiliasátrómot, kénssáva kálit és ammoniakot; különlegességeket, mint: dohány-, szőlő-, répa-, rét-, kender- stb. trágyát és mindennemű egyéb műtrágyát, kénssavat, réz- és vasglicinat. — Talaj-elemzések díjmentesen eszközöltenek. Felvilágosítással és arjegyekkel készségesen szolgál gyáraink központi irodája: IX. ker., **külső-sorokszári út, régi lóversenyter,** hová a levelek és megrendelések intézendők. — Telefon-szám 882.

Thomas-
salak.

a dohánytermelés okszerűségének és biztosítékai a jó minőség előállíthatóságának.

Még most, a dohányátadás küszöbén is, sokat tehetünk arra nézve, hogy dohánytermésünk minőségét s ezáltal értékét és beváltási árát is emeljük.

Azért ismételve szíves figyelmükbe ajánlom termelőinknek, amiket lapunk mult számában, a szárítás és megválogatásra nézve elmondottam.

Gondosan ügyeljünk, hogy az utószáritásnál, a pajtában, a dohányt minden káros befolyástól menten tartsuk. E végből különös gondot fordítsunk egyrészt a pajtáknak tiszta, derült napokon való kellő szellőztetésére, de másrészt arra is, hogy nedves, ködös időben, a pajták teljesen légmentesen elzárassanak s a köd a pajtába ne hatolhasson.

A helyes csomózás és bálozás szintén jelentékeny befolyással bír, a dohánybeváltási árának emelésére.

Nem szabad azzal elbizakodni, hogy a dohány most már kész van s csak úgy könnyedén lehet vele bánni. — hanem — miként a jó tanuló, az utolsó percig megfeszített szorgalommal készül a vizsgálatra: — ép úgy kell mindaddig, míg dohányunk a beváltóhivataltal beszállítjuk, kettőzöttetett figyelmet, szorgalmat és mindenre kiterjedő gondot fordítani, hogy a termés hiányait lehetőleg javítsuk s a jó anyagot még jobba, még értékesebbé tegyük.

Daróczi Vilmos.

Összehasonlító dohánytermelési kísérletek.

— *Cserháti Sándor* jelentéséből. —
(Folytatás).

A kísérlet menete a következő volt:
Összesen ötször raktuk tele a szárítót dohányval, először szeptember 6-án töves

szuloki dohányval. Az erjedés tartott péntek estétől hétfő estéig, a levélszáritás kedd estéig, a kocánszáritás szerdán reggelig. Ezen száritás sikerült legkeveseb, mert a dohány részint sötétbarna, részint zöldes-tarka lett. A dohány maga egyáltalán sok kívánivalót hagyott, aminek különben nemcsak a mesterséges száritás, hanem a szuloki dohány az itteni talajviszonyok között való viselkedése is okozója volt. A szuloki dohány, mely a megfelelő viszonyok között finomfogású, nyulékony, vékonylevelű dohány, itt M.-Óvárott durva, vastag és bőrszerű leveleket szolgáltatott.

A második száritáshoz, mely szeptember 11—14-ig tartott, töves szamóhátival és gerebenes Grant dohányval lett a száritó tele rakva. A száritás jobban sikerült ugyan, mint a szulokival, de kielégítő eredményt ez se szolgáltatott, amennyiben a szamóhát nem kapott tetszetős szint, a Grant egyenletesen barnult ugyan, de kellettél sötétebb lett.

A harmadik száritás szeptember 14. estétől 18. estéig tartott, a negyedik 19.—23. reggelig, az ötödik 23—27-ig tartott. A száritáshoz részint töves és gerebenesek akagott szamóhát, Grant- és Oronoko-dohányt, részint zsinórokra fűzött szamóhát és szuloki hegyleveleket használtunk. Egy száritás se szolgáltatott teljesen kielégítő eredményt. A negyedik és az ötödik száritásnál a dohány az erjedés ideje alatt igen szép világos-barna szint kapott, de amint a 30 óra leteltével a hőmérsékét fokoztuk, a dohány részint sötétbarna, részint zöldesfoltos lett. A ki nem elégitő eredmény első sorban onnan származik, hogy a száritásnál, szorosán az amerikai száritásnál előirt száritási hőfokot és száritási időt tartottuk be, de az eredmény meg nem felelt voltához az is hozzájárult, hogy a mesterséges száritás körül eddig semmi gyakorlatunk nem volt; már pedig bármennyire tisztában legyen is valaki valamely dolog elméletével, a gyakorlatban csak akkor fog sikerrel működtetni, ha a szükséges gyakorlati jártasságot elsajátította.

A dohány mesterséges száritására vonatkozó, 1889-ben megkezdett kísérleteinket 1890-ben folytattuk. E célra 1889-ben a dohánypajta simitószobáját rendeztük be, de mert ez szűknek bizonyult, azt oly módon nagyobbitottuk meg, hogy a dohánypajtat a

simitóháztól elválasztó falat kivetettük és a dohánypajtából egy szakaszt 3 m szélességben hozzavettünk a mesterséges száritóhoz. Ennek jelenlegi szélessége 5 1/2 m, hossza 7 1/2 m, magassága 3 m, úgy, hogy 250—300 gereben fér el benne. A fűtőkészülék is megváltoztattuk, azt a falak mentén helyezve el, miáltal elérjük azt, hogy a dohányt nem érte közvetlenül a sugárzó meleg. A tetőn két kűrtőt alkalmaztunk, három falba pedig alul 9 db elzárható szelelőt alkalmaztunk. Ezeket Tschersbatscheff tanácsára — ki ittjártakor, 1889-ben, azon véleményét nyilvánította, hogy azért nem erjed ki gyorsan a dohányunk, mert nem szellőztettünk eleget — tettük meg.

A száritót három izben raktuk meg dohányval, de az eredmény egyik esetben sem felelt meg várakozásunknak.

Az első száritás augusztus 27-én kezdődött, déli 12 órakor. A hőmérsék, mely akkor 29° C. volt, kétóránként egy-egy fokkal emeltetett, úgy, hogy 28-án reggel 40° C. volt; ezen hőfoknál maradt 36 óraig, 29-én reggeli 8 óraig. A dohány lassan világosodott; 29-én reggel még zöldesbe játszó volt a színe; leg sárgább a felső léczeken volt; voltak egyes levelek, amelyek egyáltalában nem akartak sárgulni. 29-én reggeltől kezdve kétóránként egy-egy fokkal emeltetett a hőmérsék, míg a 45°-ot elérte s ekkor 45°-nál hagyatott 30-án reggelig. 29-én estefelé egyes dohánylevelek már barnultak, a többi csak világos-sárgas színű lett; 30-án reggel már számos léczen volt egy pár barnuló levél. A hőmérsék 30-án 45°-ról 50°-ra emeltetett. A szellőztetés már ekkor ritkábban vált szükségessé 31-én a hőfok 50°-nál maradt, 1-jén 50°-ig emeltetett és a száritás befejeztetett.

A száritás nem sikerült, mert részben zölden, részben világos-sárgán száradt leveleket kaptunk.

A hőmérsék emelése, nemkülönben az egész száritás menete a Tschersbatscheff által előirt módon végeztetett. Az ő tanácsára szellőztettünk gyakran az erjedés közben. A többszöri szellőztetésnek tulajdonítható, hogy a dohány zöldben száradt; a dohány gyorsabban veszíté vizét és ennek folytán a chlorophyll-vegyek atalakulása, felbomlása megakad.

A zölden száradás részben a dohányfajtának is tulajdonítható.

(Vége köv.)

TÁRCZA.

A kincsszerző dohány.

— *A „Magyar Dohányárság” eredeti tárczája.* —

Zokonveszi Demeter és Tagos Lőrincz uraim élő emberek voltak, mert mozogtak. — Szemük is volt; de még se láttak. — Az az hogy csak egymást nem látták, bár szomszédos volt a házuk, és mint istenes emberek: egy uton jártak az Isten házába, — még is oly nagy távolságot éreztek egymás között, mint a helyi érdekű vasutak két vég állomása között a rajta utazó.

Akkor voltak szerencsések egymást legutóljára színről szíre láthatni — a melytől fogva többé nem is akarták egymást látni — mikor Zokonveszi Demeter uram a dohányzáritót pajtában megcsipte Tagos Lőrincz urat, ki mint jó lelki szomszéd, rövidíteni akarván barátjának költségét és terhes simitási munkálatait, abból vagy öt zsinórral a saját portájára akart elsimitani.

Híába erősítgeté Tagos uram — még esküvel is — hogy ő azt később ki akarta fizetni; és csak azért folyamodott a dohánynak ily módon való beszerzéséhez, mert — ösmervén a szörnyű tilalmat, mely annak még barátságos uton való elajándékozását is bünsös cselekménynek minősíti — nem akarta, hogy annak az ő részére való elajándékozása, vagy pénzért való hozzá juttatása által Zokonveszi uram mint

dohány termelő — bajba keveredjék. — De Zokonveszi uram ám nem így fogta fel a dolgot — Hiába vetette közbe magát egyetlen leánya, a szép Terka, hogy a két régi jó szomszédot ki engesztelje; nem használt az semmit. — de sőt a nagy lármára oda futó Tagos fiu, a Palkó könyörgése sem. Mert Zokonveszi uram oly szörnyű patáliát csapott, hogy másnap már az egész falu tudta az esetet, úgy hogy szegény Tagos uram hosszú ideig nem mehetett az utcán végig, a nélkül, hogy a gyermekek utána ne kiabálták volna: „Ni, ott megy a dohány tolvaj!”

Ekkor aztán Tagos uram is torkig lett. — Feltette magában, hogy ő is itt egyet szomszédján és addig nem hagy neki békét, míg meg nem szöki a szomszédjából.

Volt Zokonveszinek két nagy hamis kutyája: — ezeknek az ugatása folytán vesztett a dohány lopásón. — Legelőször is ezeken akart bosszút állani.

Nem is késett soká, — a legközelebbi heti vásáron megvett akkora két darab spongyát, mint egy-egy gyermek feje; ezeket zsirba kisütötte s akkor estve a kutyák elé veté. Másnap estére már a két tolvaj-üzőnek az ég felé állt mind a négy lába; — megdagadt bennük a szoktalan eledel.

Tagos uramnál azonban ez csak a kezdet volt; — most már nem lévén mitől félni. éjjel átszökött és mind leverte a fecske fészket a szomszédja eresze alól, hogy — a babonás hiedelem szerint — véres tejet adjon a tehene.

A másik este meg a lovak keveréjé közé kevert tollalt, hogy meg fájljon a hasuk.

Sőt egyszer már odáig vitte a bosszu dühe, hogy szomszédjának a házat is a fejére akarta gyujtani; hanem ettől a saját háza biztonsága miatti félelem mégis visszariasztá.

Nem sokára meg a Z. udvarán folyton lármázó kacsákra jött a sor. — Egy este épen át akart nekik önteni egy kosár disznó tökmagot, hogy hadd köszvényesedjenek meg tőle, mikor a szénakert felől suttogást hall — Zokonveszi egy csempeszéll alkudott egy kis jóféle szűz dohányra. — Mert — megjegyzendő — azon eset után felhagyott a dohány termeléssel.

Tagos majd felkiáltott örömben, hanem még is jobbnak látta csendben maradni; csak bevárta míg megtörtént az alku, és akkor békét hagyva a hápogó szárnyasoknak, be ment a házba és lefeküdt.

En ugyan egyáltalán nem vagyok gyanakodó természetű s nem is mondok semmit Tagos uramra, — de elég az hozzá, hogy más nap már kora reggel egy egész szakasz fináncz vonult be a Zokonveszi uram portájára s a vezetőjük elég szerénytelen volt a házi gazdától előkövetelni azt a dohányt, a mit az este vásárolt.

Zokonveszi először halott halvány lett és borsószemnyi verejték gyöngyözött körvér ábrázatján; majd hirtelen rózsaszínbe

Penészkepződés növényi és állati anyagokon, különösen a dohányon.

A szilárd testek felülete a környezeti hőingadozása és a köd által megnyirkosulván, a penészkepződésre alkalmassá válik. A levegőben mindig van nedvesség, és pedig annál több, minél melegebb a levegő; ha most ilyen nyirkos meleg levegő hidegebb testtel érintkezik, ez utóbira harmat verődik le, mert a lehűlt levegő jóval kevesebb nyirkosságot képes oldva tartani. Az ablakok izzadnak, a szilárd testek nedvesek lesznek, ha őket a szobába hozzuk; a szalma, a burgonya- és répapír-makban a kiáramló nyirkos meleg levegő következtében annyira nedves lesz, hogy a víz lefolyik a rothadást előmozdítja.

Még sokkal veszélyesebb a köd, mert ekkor a levegő nemcsak telítve van vízpárával, de azt parányi hólyagocskák alakjában is tartalmazza s az a szilárd testekre még akkor is lecsapódik, ha azok pár fokkal melegebbek a levegőnél.

Nagyon jelentékeny károkat okoz gyakran a dohány megpenészedése, mely ismét a nedvességgel a legszorosabb összefüggésben van.

A penészedésre befolyást gyakorolnak:

1. a levélerek és bordák;
2. a dohány sűrű aggatása és hiányos szellőztetése;
3. a szárítópajta egyenlőtlen melegsége;
4. a köd;
5. az alkalmatlan időben való leaggatás és a dohány befecskendezése.

A dohánylevél erei igen sok nedvességet tartalmaznak, mely legnagyobb részét nem az erek felületéről párolog el, de a szomszédos levélrészekbe szívórnak és csak innen száll el. Ezen finom, vékony és értékes levélrészek a bordák mellett leginkább vannak kitéve a penészedés és rothadás okozta károsodásnak; ezáltal a levelek rugalmasságukat veszítvén, szivarborítékul többé nem alkalmazhatók. Az erek kiszáradása néha oly lassan megy, hogy egyesek nem ritkán december végén és januárban is szálonásak (vizenyősek).

Miután az erekben lévő víz a szomszédos levélrészekbe hatol s elpárolgás foly-

tán más távolabb levelre is hatást gyakorol, ez okból a vastag erű dohánylevelek egyáltalában nehezebben száradnak és sokkal gondosabb utánjárást követelnek. Aránylag kevés szalonnás bordájú levél nagyon akadályozhatja a leaggatást, vagy ha leaggatjuk, nagy károkat okozhat. Számos utat és módot ajánlottak már az erek gyorsabb szárítására s így a károk elkerülése.

Igy Hollandban és Amerika némely vidékein az ereket, ameddig vastagok, hosszában felhasítják, botot dugnak rajta keresztül, oly módon, hogy két-két levélalj és két-két levélzsin álljon szemközt.

Mint hogy ugyanazon földön vastagabb és vékonyabb ereszű levél terem, ezek külön-külön fűződnek és aggatandók; a vastagabb erűnek természetesen több hely hagyandó, ez okból ritkábban fűzzük és aggatjuk, miáltal a szabályos száradás elősegítettik.

Ha a dohányt igen sűrűn aggatjuk, hogy a vízpárak nem távozhatsanak el elég gyorsan, akkor gyorsan nagyon fölmelegszik és rothadni vagy penészedni kezd. Különösen veszélyes ez a nagy szárítópajtánál, hol tetőtől a földig van aggatva a dohány s a levegőforgalom nagy mértékben gátolva van; széles pajtáknál ennél fogva utakról is kell gondoskodni, mely nemcsak a közlekedést teszi lehetővé, de a levegő mozgást elősegíti.

Az is sok kárt okoz, ha a szárítópajtákban egyenlőtlen meleg van; ez esetben a melegebb helyeken elpárolgó vízpára a hidegebb helyeken a dehányra csapódik, mi a dohány penészedését és rothadását okozhatja.

A szárítópajták szellőztetése ennél fogva éjjel-nappal kiváló felügyelet és szakértelem igényel, melynek hiánya esetleg a dohánytermelés egész jövedelmezőségét kockára teszi. A rosszul szárított kiváló minőségű levelek gyakran értéktelenebbek, mint a középminőségű levél, mely azonban kellő módon szárított. A szárítás ennél fogva a dohány értékét nagyban fokozván, vezetése kivált nagyobb ültetvényeknél intelligens és lelkiismeretes egyéneket kíván.

Dr. Kosztány Tamás.

— A dohányt?!... hát van dohányja az édes apádnak?...

— Van bizony!

— Hol?...

— A szobában, az én ágyam végibe.

— Hol vannak most azok az isten verte finánczok?...

— A pinczében — felelt a leány szorongva.

De Pali ezt már végig sem hallgatta, hanem beszaladt a szobába és egy pillanatra mulva mint a villám rohant kifelé egy nagy csomó tekerces dohánynyal s épen át akarta vetni azt a maguk udvarára. mikor a pincze ajtajában megjelent Zokonveszi és azonnal felfogta a dolog miben létét.

Zokonveszi uram már-már a jó lelkű fiu után akart rohanni, hogy össze vissza csókolja, midőn le kiállták a pincze földjét áskáló finánczok.

Hamarosan nem tudta mit tegyen; de hirtelen eszébe jutott, hogy ha most a Palkóhoz szalad, gyűtőnk tűnhetik fel a dolog, tehát egy hálás pillantást vetve még a fiu felé, megnyugtatótt lélekkel a pinczébe lesietett.

— Na lássa, uram bátyám, hogy megtaláltuk már, szólt az egyik fináncz, megkocogtatván ásójával a földben valami szilárd tárgyat: »Hallja!«

— Hát már hogy ne hallanám, veté oda Zokonveszi, — de jó állók róla, hogy abból nem fognak pipálni az urak, még egy árva szippantást sem.

A talaj, éghajlat és időjárási viszonyok befolyása a dohány jószágára.

Lapunk egyik előző számában megemlékeztünk dr. Kissling Richardnak „A dohány, a természettudományok legújabb vívmányai által megvilágítva“ („Der Tabak, im Lichte der neueren naturwissenschaftlichen Forschungen“) czim alatt, Berlinben nemrég megjelent igen becses és érdekes művéről, melynek egyes részleteit, szándékunk van — szabadon átfordítva — olvasóinkkal is megismertetni.

Ez alkalommal a jeles műnek azon fejezetét mutatjuk be, melyben a kitünő szakutód, a talaj, éghajlat és időjárási viszonyoknak a dohány jószágára való befolyásáról szól.

A mi első sorban a talaj befolyását illeti, ennek megérthetésére nézve mindennek előtt figyelembe veendő a dohánygyökér viszonya a talajhoz.

A dohánygyökerek ugyanis nem hatnak le egész mélyen a talajba, hanem inkább a koronagyökér, a föld felső rétegének közelében, szétküldi 6—8 mellékgöckéret, melyek egyenlő vastag (1—0.24 mmtr.) gyökérszákkal vannak betakarva. A gyökérhálózat csak kis kiterjedéssel bír és semmi arányban nem áll a szervezet rendkívüli fejlődésével. A gyökéret gyöngegsége, húsos alkotása és szerföltöztenyessége folytán, a szántás felszínében lévő bármint akadály leküzdésére és a talaj sztfeszítésére, felnyitására, a dohánynak igen csekély ereje van.*)

A gyökérszervezetnek ezen tulajdonságánál fogva, önként következik, hogy a

*) Ez tulajdonképen az oka annak, hogy a gyökerek a földön nem lefelé hatolnak, hanem inkább szétterjednek, mert a felső talajréteg inkább porhanyós, s azért homokos, laza talajba inkább lefelé tudnak a gyökérszálok hatolni. Szerk.

— De uram bátyám se ám! vág vissza az egyik hetyke fináncz.

— Nincs is rá vágyódásom, felelt Zokonveszi uram és mindkét öklét a vékonyának feszíté, hogy szét ne vesse azt a vissza fojtott nevetés.

Erre a finánczok még dühösebben kezdtek ásni és nem sokára egy jókora nagyságú vasedény körvonalai voltak láthatók és addig-addig vajakáltak a kerületét és feszegették az oldalát míg egyszer ki is mozdult a helyéről.

De ekkor már Zokonveszi uram is figyelmes lett a különös alakzatu edényre, sőt maga is lehajlott és segített azt onnan kiemelni s mily óriási volt meglepetésük, midőn az edény tartalmában nem az izzadástig kutatót piros színű szűz dohányt, hanem csillogó fényű sárga aranyokat fedeztek fel.

Most volt egyszer csak öröm; — a finánczok teljesen elfeledték az előző este vásárolt dohányt; Zokonveszi uram pedig a Tagos iránti gyűlöletet; sőt magában igen nagyra kezdte becsülni, hogy ily busásan megfizetett azért az 5 zsinór dohányért.

A kincstalálási historia azon melegeben eljutott a fülébe Tagos uramnak is, aki már előre élvezte a képes örömet Zokonveszi szomszédja kudarcán.

A hallottak után azonban annál inkább ölte a kíváncsiság a kincset meglátni és bántotta a tudat, hogy ő idézte elő halálos ellenségének ezt a disznó nagy szerencséjét.

ment át, ezt követve pedig olyan kékvörös lett az egész arca, hogy bármelyik harcias szellemű pulyka ur is megirigyelhette volna tőle.

Ekkor hogy szólott-é valakit: nem tudom, mert én csak annyit hallottam hogy „Hm!“ — de láttam egy olyan mozdulatt, melyből a leghirvesebb lélek buvár sem magyarázhatott volna ki semmi félté barátságos marasztalást. De végre is mint okos ember belátta, hogy az erőszaknak engedni kell s szabad kezét engedett a jövevényeknek, elfojtott dühvel sziszegve: „Megállj Tagos“ ...

Erre meg a szegény Terkát fogta el a keserűség és a tornác ágasnak dülte sirt keservesen, mint egy olyan érzékeny szerelmes szokott, aki szerelme tárgyához nem hogy közelednék, de még mindég távolabb esik attól.

Pali is észrevette ezt a tulsó portán és mint igaz szeretőhöz illik — megfélekezve a rá nézve oly lélek sorvasztó apai szigorról — hamarosan átvette magát a palánkon és a zokogó Terkához futott.

— Mondd, mi bajod drága angyalom?! — miért sírsz? kérdé elfogódva a síró leánytól, — hát ha talán én segíthetek a bajodon?

— Hiszen nem én... az apám... tagoló a leány zokogva.

— Hát mi baja van az édes apádnak?...

— Hát itt vannak a finánczok és keresik a dohányt.

dohány, a talaj vegyi és phisikai alkotásai iránt egész különös igényeket támaszt.

Mindenek előtt két feltételnek kell teljesülnie, u. m.: a talajnak nagy humus tartalommal és kiváló egyenetlenül porhanyított szántási réteggel kell bírnia. Ha abban a helyzetben vagyunk, hogy a talajt ezen két feltétel birtokába helyezhetjük, az esetben lehet a dohányt különböző földrészekben termelni, feltéve természetesen, hogy egy könnyen assimilálódó növénytápanyag elegendő készlete van a talajban. Mindenesetre a talaj phisikai alkotása sokkal nagyobb jelentőséggel bír a dohánytermelésnél, mint minden más egyéb mezői növény művelésénél.

A dohány minősége nemcsak a talaj alkotásától függ, amennyiben más egyéb tényezők, u. m. az éghajlat, időjárás, trágyázás, épen oly fontos jelentőséggel bírnak, — de az megállapított tény, hogy a hol a talajból a fentjelzett tulajdonságok hiányoznak, ott ugyan értékes dohány sohasem fog termelteni.

(Folyt. köv.)

A dohány iránti közérdeklődés.

A dohány szakmával foglalkozó tudósok, az utóbbi időben különösen nagy érdeklődést és buzgalmat fejtenek ki a dohányügy minden ágának tanulmányozása és leírása körül, úgy a termelés, mint a termelt anyag czélyszerű felgyártására vonatkozólag; s ezen nem is lehet csodálkozni, mert mai napság az egész földkerekségen egyetlen szenvedély sem öltött oly nagy mérveket, mint a dohányzás, illetve a szivarozás és cigarettázás.

A legnagyobb szenvedélynek tartom ezt, már csak azért is, mert hisz ez végtére is olyan valami, amely nélkül ellehetnénk. Hiszen ez nem olyan tárgy, mint a kenyér, hús, vagy más mindenféle élelmiszert, melyet a gyomor megkíván, s az

Csakhamar az is az eszébe ötlött, milyen jó volna most, ha a régi jó barátságos harmóniában élne, mert hát neki fia, annak meg eladó lánya van és ki tudja? ... nem volna-e jobb, ha az a kincs itt közel maradhatna; — de most már késő el van rontva minden. — minden...

Bánatos töprenkedésből azonban kiragadta a fia, aki hogy sebtében elbeszélte a csempészett dohány átcsempészését, azt is elárulta, hogy midőn Zokonveszi bátya megakart köszönni neki, amit tett, ő azt mondta, hogy nem ő érdemel ezért köszönetet, hanem az édes apja, mert az küldte őt segítségül...

Erre Tagos uram majd nem a gerendáig ugrott örömeiben, aztán a fiának esett, s miután jeles találékonyágáért körül ölegette vasárnap nagy tajték pipáját kezébe ragadva, mint a régi mult időkben szokta volt: mosolygó arccal beállított kedves Zokonveszi szomszédjához.

Zokonveszi uram pedig megpillantván rég látott szomszédját, a helyett hogy dorongra kapna; mosolygó ábrázattal a már ekkor a tornác egyik sarkában szerelmeskedő fiatalok felé mutatván, kedves szomszédjával egy helyben hagyó pillantást cserélve, karon ragadta és — mintha soha semmi se történt volna közöttük — a legnagyobb szíveséggel kínálta meg abból a kincszerezből — egy pipányival.

Pisti.

en beri szervezet táplálékát képezi, melyek nélkül nem élhetnénk. És mindamellett nagyon sok középosztályú ember van, aki sokkal többet költ el naponként dohányra és szivarra, mint kenyérré, az irányzóknak meg pláne hasonlíthatatlanul több kell erre a luxus cikkre.

Tagadhatatlanul van ugyan ebben bizonyos élvezet, — mert hiszen jó magának is élvezetet szerez egy jó szivar elszívása s azt hiszem, ezzel mindenki úgy van, különben a dohányt, felfedezése óta mindig csaknem örvöngő szenvedélyvel használták, már akkor is, amikor a legszigorúbb büntetéseket szabták rá, — talán épen azért is lett annyira kapós, mert tiltották.

A serdülő ifjú, sőt a földből még alig kilátszó gyermek, már lopva elrejtőzik, hogy ezen tiltott gyümölcsbe mielőbb bele kóstolhasson, s a bizonyos rosszullét árán is egy cigarettára gyujtva, azt hamarosan elszívhatta.

A dohányzásban különben az élvezni vágyó szenvedély démonja mellett, százdunk egyik főjellemonása: a fenyűzés is, a lehető legnagyobb mérvben szintén képviselve van. A fenyűzési oldala meg volt már abban a pátriarchalis korszakban is, amidőn sokszor emlegetett régi jó táblabíránk s nemes és nemzetes uraink ősi kuriáiban a legelső fenyűzési cikk: a sok szebbnél-szebb gondosan kiszívott, szép sorjába rakott czimeres nagy tajték pipa, s ezeknek czifra faragványos állványa, meg a sallangos kostók, az aczél-kovapapltó tüszője, szóval a családi büszkeség egyik főtárgyát képező „pipatorium“ volt, — s mikor ezek a divatból kimentek: a legszebb és legdrágább burnótszelenczék, a ma már mosolyt fakasztó czifra tubákospikszisek foglalták el amazok helyét, — mig az ujjak korbán a művészi kivitelű szivar és cigarettacsizák s a gavallér dohányzó készletek csinos apróságai viszik a főszerepet.

Szóval a szenvedély és a fenyűzés karöltve jár ezen anyagnál s óriási fokozással mindkettő folyást emelkedik és soha nem is fog megszűnni, csak mindig jobban és jobban emelkedni.

Ugy az európai, mint a tengerentúli összes államok folyton csak azon törekvésnek, hogy a dohánynövényt lehetőleg kultiválják, gyarapítsák és jobbá tegyék, — s ezt a törekvést nekünk is okvetlenül el kell sajátítani, mert ennek nagy jövője van.

Valóságos csoda, hogy a dohányzás szenvedélye évszázadokon át megtartotta szívszerű jellegét és ma már az egész földkerekségen nemcsak, hogy el van terjedve, de még mindenféle leleményes készítési mód és gyártási raffinéria alkalmazásával minél kecsesgetőbb formák alkotásával igyekszik minden ország egymást felülmulni és a fogyasztás folytonos fokozását elősegíteni, úgy, hogy a kereslet és fogyasztás évről-évre világszerte óriásibb mérveket ölt és szinte hihetetlen módon terjed, s ennek a szükséglete már soha többé meg nem szűnhet, hanem mindig csak növekedhetik.

Csak hogy — amint én már gyakran megjegyeztem — az emberek mindenütt jól kivánnak; a mai nemzedék gyermekei gyöngöbbségek, mint az elődök voltak s az erős, rossz dohányt nem bírják megemészteni és így csakis a finom és gyöngye jó dohány képezi a kereslet tárgyát s a fogyasztásnak azt az említett nagyreminényű szükségletét. Ilyen anyag előállítására van tehát szükség.

Oly közkezdvelségű szerencsés cikk ma már a dohány, hogy még a legjelesebb orvosok és hírneves elméleti tudósok is sietnek elismerni, hogy a dohány az emberi szervezetre nemcsak nem ártalmas, de egyes esetekben még gyógyszer gyanánt is bevál.

S midőn a dohány világszerte ennyire a közkezdvelség tárgyát képezi: nekünk, magyar dohánytermelőknél tehát nincs okunk és nem szabad elcsüggedni, hogy a dohányra már nincs szükség; — csak haladni kell, a korszellem kívánalmának teljesítésével, illetve csakis kitűnő jó anyagot kell előállítani.

Daróczy Vilmos.

A kisebb dohánytermelőkről.

A mai korszak vívmányai folytán, melyek a dohánytermelésnél is mindinkább örvedetesen tapasztalhatók, s a nagy dohánytermelőknél a szükséges befektetések folytán több garantiát nyújtó működése miatt, kisebb dohánytermelőink, a termelés köréből majdnem egészen kizárattak. — Pedig nézetem szerint ez elég káros; mert a kis termelők, kiknek 800 □ öltől 2 holdig terjedt a dohánytermelési engedélyök, dohányföldjeiket kérszek voltak minden megterhelés nélkül jól megtrágyázni, — egész érett trágyával — s már őszszel alászántották, s a legjobb kézimunkában részesíték, azért hogy dohányjaik jobb minőségűek legyenek.

Továbbá dohányjaikat háromszor kapálták, — sőt láttam, hogy esős időjárásakor — midőn a jól trágyázott dohányföldön a „laboda“, vagy más gyomok hajtásai hamar felburjánzottak — négyszer is kapálták, s különösen gondot fordítottak arra, hogy dohányföldjeik tiszták legyenek, hogy a törés idején, a dohányjaik között lévő sorokban a levelek minden legkisebb megsérülésének elkerülésével bátran dolgozhassanak — és nem voltak a dohányos kertészek szeszélyeinek sem kitéve, mivel majd minden kis termelő, a saját házi népével kisebb mennyiségű dohánytermését, igen szépen képes volt bemunkálni.

A beszállított dohányjaik pedig részben még szivargyártási anyagának is megfelelőek, s ha netalán jégverés által szenvedtek, s dohányjaik e miatt lettek rongyosak — még akkor is pipa dohánynak kitűnő zamatuk voltak.

Mint hogy pedig dohányjaikat kerti földjeikbe és az ugynevezett cseszpesekbe (külső kertek) ültették, mely földek egyáltalán szelidek, sőt ezen földek jó talaját és fekvését azon körülmény is bizonyítja, hogy a nyolczvanas években, a földeknek osztályba sorozása alkalmával, a kataszteri becselő birtokosok által, kivétel nélkül első vagy második osztályú földeknek lettek minősítve és így nézetem szerint mindezen körülmények arra mutatnak, hogy az ily szelid és jó talaju földek terméséből lehetett várni a jobb dohányokat.

Az igaz, a kis termelők szárítópajtákkal és simító helyiségekkel nem bírtak, — de ha ezek elkészítésére feltétlen szigorral utasítottak: bizonyára ők is úgy hozzá fogtak volna a szárítópajták felépítéséhez, mint a nagy termelők, simító házul pedig, — mig a simítás tart: lakóházuk egyik szobácskáját rendezték volna be; mely a követelményeknek tökéletesen megfelel. Ily körülmények között — kivált ahol 3 éves vetés forgásuk megvan — kár volna,

ha a meglevő, illetve termelési engedéllyel bíró kistermelőink a dohánytermelésből végképp kizárhatnánk.

Sőt azt is tapasztaltam, hogy a kistermelők összes adójukat szerény dohánytermésök árából fizették ki, — azt hiszem ezen körülmény is, ugy a magas kincstár, mint az adózók szempontjából, figyelmet és méltánylást érdemelne.*)

Nyiregyháza, 1893. nov. 11.

Bodó Ignác.

A dohányjövődék 1892. évi statisztikája.

A dohánybeváltási és gyártási számvető osztályok által a már megszokott pontossággal összeállított legújabb statisztika, a legapróbb részletekig menő hűség-gel tárja fel előttünk a dohányjövődék 1892. évi állapotának minden mozanatát, s a rendkívül érdekes fűzet bő anyagul fog szolgálni, hogy az adatok egybevetéséből a szükséges tanulságokat és helyes következtetéseket levonjuk és ehhez képest megjegyzéseinket a maguk helyén megtegyük.

Ez alkalommal most egyelőre csak az általános adatokat ismertetjük a következőkben:

Az összeállított adatok szerint, dohánytermelésünk — 1892-ben — ugy a termékek számát, mint a beültetett területet s a beváltott dohánylevelek súlyát tekintve — jelentékenyen apadt 1891-hez képest. De viszont a dohányjövődék tiszta jövedelme 1891-ben 27.296,819, 1892-ben pedig 28.850,000 frt volt. a mult évben tehát 553,181 frttal emelkedett.

A termés eredményeit a következő adatok tüntetik fel:

1892-ben 11,078 termelő, 674 községben, 73,613 holdat ültetett be, míg az előző évben a 13,337 termelő által 689 községben beültetett terület 80,428 hold volt, a termelők száma tehát 2259-el, a beültetett holdaké 6815-tel apadt.

A 33 dohánybeváltó-hivatal 1892-ben az osztrák kezelésű részére 300 község 31,101 holdjának 5478 termelő által produkált eredményét, 29.195,750 kgot 4 999,995 frttal váltotta be, míg az előző évben 47,028 holdnak 37,496,727 kgr. terméséért 7.156,589 frtot fizettek. A magyar jövődék részére 5600 termelő által 374 községben 36,512 hold területen termelt 26.110,978 kgot 1892-ben 4.623,678 forintért váltottak be, míg 1891-ben 33,399 holdnak 26.966,201 kgr. terméséért 5.038,489 frt beváltási árat értek el.

Holdanként az átlagos hozadék dohányban 722 klgm. pénzben 130 frt 73 kr. volt.

A mi a dohány feldolgozását illeti, 1892-ben volt 13 dohánygyárunk — 1891-ben csak 12 —, a melyekben a gyártásnál 122 tisztviselő, 144 felügyelő állt és

13,820 munkás működött közre, összesen 900 férfi, 12,520 nő és 400 gyermek. Az előállított gyártmányok közül volt 52,792 klg. burnót (1891-hez képest + 3153), 18.512,361 klg. pipadohány (+ 2.718,190,) 444.275,577 darab szivar (+ 36.091,808) és 524.577,110 darab szivarka (— 9.370,873.)

A gyártott anyag eladásával 1892-ben 22 áruda, 400 nagytözsde és 45.600 kistözsde foglalkozott, ebből Budapesten 1035. Az elárúsító helyek eladtak a fogyasztóknak 1892-ben 69.863 kg. burnót, 15.429,221 kilvgramm pipadohányt (Bpsten 1.543,500 kg.) a közönség 1892-ben az előző évhez képest 3335 kg. burnóttal kevesebbet, ellenben 56.210 kggal több pipadohányt fogyasztott. — Szivart elárúsítottak saját gyártmányút 484.847,959 dbot (1891-hez képest + 21.443,166 db.); belföldi különlegességi szivart 14.846,746 dbot, (+ 1.848,977), külföldi különlegességi szivart 1.511,603 darabot (+ 28.453), Havanna-szivart 369.950 dbot (— 113.200), összesen tehát eladtak 1892-ben 501.576,258 db. szivart (ebből Budapesten 69.874,780 dbot), míg 1891-ben csak 478.306,764 dbot.

A szivarok egyes fajtai szerint így történt az eladás: Elkelt 5.533.010 darab regalitás, 14.791,850 trabukkó, 36.628,202 brittanika, 6.047,300 millares, 949,680 panatela, 1.203,400 kuba, 32.427,228 kubaporitorikó, 59.972,290 portorikó, 38.989,016 finom virzsínia, 2.235,600 vevey, 823,180 rövid verzsínia, 189.581,283 vegyes külföldi, 19.726,300 magyar, 76.939,700 rövid magyar, vagyis összesen eladtak 484.847,959 darab magyar gyártású szivart.

Míthogy a fogyasztók kereslete a gyártott mennyiséget (444.275,577 db) meghaladta, a kincstár kénytelen volt külföldről nagyobb mennyiségű szivart behozni, nevezetesen Mannheimből 30 millió portorikót importált.

Szivarkából elkelt 1892-ben 1.513,050 hungaria, 3.873,200 stambul, 40.167,650 szultán, 21.088,809 hölgy-szivarka, 2.113,850 sámsun, 147.556,740 herczegovinai, 8.546,250 sport, 41.263,850 jenidje, 22.674,070 dráma, 74.582,300 virzsiniai, 171.598,000 magyar. Összesen tehát 543.959,769 darab magyar gyártmányú szivarkát, vagyis 42.371,508 dbbal többet adtak el, mint az előző évben.

A mi az egyes fajok forgalmát illeti: emelkedést tapasztalunk a legfinomabb magyar pipadohánynál 90,000, a magyar dohánynál 40,000 kgot, visszaesést a hazai pipa-dohánynál 54 ezer és kapa-dohánynál 70 ezer kgot. A szivarokból emelkedett a fogyasztás a trabukkónál 2 millió, a britannikánál 3, a portorikónál 25, vegyes külföldinél (Mexico) 4, rövid magyarnál 4 millió darabban, ellenben csökkent a fogyasztás a cubaporitorikónál 9, virginianál 1, rövid és 1½ krajczáros szivarnál 5 millió darabban.

A szivarkánál emelkedett a fogyasztás: a szultánnál 2, a hölgnél 5, herczegovinánál 21, Jenidje cigarettánál 3, drámánál 1, magyar cigarettánál 14 millió darabban, ellenben csökkent a sportcigaretta keleté 4 millió, a virginiaé 1 millió darabban.

A kivitel így alakult: Az osztrák kezelésű számára kivitték 28.313,680 kilogramot 5.283,290 frt értékben, kereskedők kivitték 3.157,082 kgrammot 573,010 frt értékben s a kincstár ezenfelül kivitt 1.580,860 kgrammot 286,980 frt értékben. A dohányjövődék eredménye készpénzben számítva volt 53.203,000 frt, a tiszta jövedelme pedig 27.850,000 frt.

(Folyt. köv.)

Levelezés.

I.

Tápió-Szeecő, 1893. november 4.

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Kerti dohány termelésével két év óta foglalkozom, s minden ezen termelési ágra vonatkozó közleményt s így becses lapjának mult számában közzölt „A kerti levelek kezelése“ című cikket is igen nagy érdeklődéssel olvastam át.

A cikknek a kerti dohány ültetésére, a talaj művelésére s a simításra vonatkozó tanácsait mindenben helyeslem és valamint eddig a szerint jártam el, ugy ezután is követni fogom azt. Annál jobban csodálkoztam azonban a kerti dohány szárítására nézve adott tanácson, mely így szól: „ami fődolog, a kerti leveleket egy percig sem szabad szárítás végett a napon kint hagyni, hanem a mikor már a levelek egy kissé megfűllesztettek és felfűztek: rögtön a pajtába kell szállítani és ott sűrű aggtatásban részcsesíteni, stb.“

Hogyan egyeztetethető ez össze, a budapesti m. kir. dohánybeváltó felügyelőség által 1881. június 15-ikén a termelőkhöz szigorú utasításul kibocsátott szabályokkal, melyeknek a szárításra vonatkozó szakasza így szól: „a kerti dohányt fűllesztetni nem szabad, hanem a pajtában kell felfűzve meghervasztani, azután oly helyre kell kiaggatni, ahol a napfény éri, stb.“

En azt hiszem, ez a helyes, — mert ha ügyelünk arra, hogy igen hirtelen ne száradjon, s a napfény és hatmak éri a leveleket, akkor legjobban bontatik meg a chlorophyl és lesz világos sárga színű a dohány, mely szín a kerti levelek főkelléke.

Nagy szíveséget tenne, ha igen tisztelt szerkesztő ur, ha kérdésemet becses válaszára méltatná, mert a kerti dohány okserü termelése maholnap életkérdés lesz a termelőkre, s a dohánynak egyetlen szaklapja nem lehet oly éles ellentmondásban a beváltó felügyelőség utasításával, nehogy a termelőnél vagy a beváltó felügyelőség utasítása, vagy a szaklap tanácsai irányában bizalmatlanság érzete támadjon.

Maradok kiváló tisztelettel tekintetes szerkesztő urnak alázatos szolgálja

Fekete Sándor
urad. intéző.

A fenti becses megkeresésre a legnagyobb örömmel és készséggel sietek a következőkben válaszolni:

A kerti levelek kezeléséről szóló fent idézett hivatalos utasítás csakugyan ellenében áll azzal, amit én mondok, de én — ámbár a felügyelő urak s általában a jövődék intézkedéseiről íránt mindenkor teljes elismeréssel és illő respektussal viseltetem — ennek daczára is ragaszkodom kifejtett nézetemhez, mert ez az én egyéni meggyőződésöm.

Azt én sem tanácsolom, hogy a kerti levelek erős fűllesztésnek legyenek kitéve, de — miként mult cikkekben is írtam — „egy kissé megfűllesztést“ ezekre nézve is szükségesnek és jónak tartok, mert a helyes fűllesztés veszi el a dohánynak a nyersségét és ez által mintegy megemésül; — s míg a napon szárított dohány sokszor szinte megsül és zörgős száraz lesz, addig az árnyékban való lassu, egyenletes szárítás adja meg a levelek finomságát, ruganyosságát, zamatajt, és minden egyéb kellemes jó tulajdonságát. — Példa erre az én tavalyi kísérletileg termelt dohánynom is, mely közt több kerti fajta is volt, s habár ugy a talaj, mint az időjárás kedvezőtlen volt rá, de az okserü gondos kezelés folytán mégis oly finom tapintatu, tartalmas, zamatos és elég sárga színű dohány lett belőlok, hogy a legjelesebb szakértők bámultak az elért ered-

*) A t cikkirő urnak jóakaratu intencziója elismerésre méltó ugyan, de a fentiekben kifejtett nézete kissé téves alapon nyugszik, — mert találatok ugyan ritkaság gyantát olyan tisztességes, jó munkát produkáló apró termelők, mint aminőket ő ismer és leir, de a kistermelőkről — sajnos — nekem egész más meggyőződés-m van, még pedig az, hogy azok bizony legnagyobb részben rossz termelők és rossz anyagot szolgáltattak, sőt többnyire csak is a csempészet kedvéért ü ték a dohánytermelést, amely állítás statisztikái adatokkal is bebizonyított tény; — ezek ugyanis rendszeren olyan kevés dohányt adtak át, hogy az ezért kapott beváltási ár, még a munkabért sem fizette ki, ugy hogy ha bármi más növényt termelnek, biztosan több jövedelmet hoznak belőle, mint a dohánytermelésből, levonva ebből természetesen a csempészet jövedelmét, amelyet csak nem lehet számításba venni. Ha tehát a kistermelők száma mindinkább apad: ennek az illetők önmaguk az okai, s a jövedéki nem vehető rossz néven, ha a megbizhatatlan elemekkel szemben a törvény szigorával jár el.

ményen; — pedig ezek a kerti levelek se voltak a letérés után egy perczig se a napon, hanem gyöngön megfűllesztve a szobában száradtak.

A napsugarak élesztik a nyirkos dohánnyal lévő miázmákat s ez által a penész csírákat gyarapítják, de egyszersmind kiszívják, kiszáritják a dohány aromáját, s a levelek száradását egyenetlenné teszik, úgy, hogy egyes helyeken megvékonyodnak és mint a tojás héja — törékenyek, tartalom nélkül lesznek. A napsugár ugyszólván magával hordja a levegőben lévő savanyúságot, mely körülmény eléggé be van bizonyítva az által, hogy a napra kitett legtöbb nyers anyag erjedésnek indul és a férgeket kikelti. — Kétségtelen tehát, hogy a napsugár érintkezése a dohánnyal nézve is csak káros hatással van, — miért is én a napon való száritást egyáltalán semminemű dohányfajoknál czélszerűnek nem tartom.

Hajdanta a gyógyfüvek is csak a napon való száritásban részesültek, de miután rájöttek, hogy ezek a napon aromájokat, illatjokat, izókat mennyire elveszítik: azért most már teljesen árnyékban száritatnak s ahol a tudomány haladásának megfelelőleg okserznen kezeltek: ott soha egy perczig sincsenek a napra kitve.

Különbön a kerti dohányok termelését általában sokkal nagyobb fontosságúnak kell tekinteni, mint amennyiben eddig részesültek. — s ha az okserznen haladás egyben-másban megczáfolja is a régibb keleti szabályokat, végre is a jó eredmény a földgőz s én mindig ennek a biztosítása érdekében óhajtok a termelőknél és a hazai dohánygyűnek — legjobb tudomásom és meggyőződése szerint — szolgálatára lenni.

Szerkesztő.

II.

Kis-Orosz, 1893. november 9.

Tisztelt szerkesztő ur!

Dohánytermésünk, daczára a kedvezőtlen tavasznak, a nyár folyamán annyira megjavult, hogy mind mennyiségben, mind mennyiségben mindnyájunkat kielégített. — A törés egész rendben és zavar nélkül történt; de a száritást már többször megzavarta az esős idő, azonban az erre következtet tartós szárazság igen kedvezőleg hatott a dohánnyal. Különbön idej termésünk eredménye ez: a dohánnyal foglalkozók száma: 163, engedélyezett földterület: 319 hold 222 □ öl, beültetve volt: 315 hold 1174 □; ezen termett összesen 57.841 zsinór és 3.470 gereben, tehát átlag 183 zsinór holdankint; a zsinórok súlyát átlag 2 kl. 70 deka, s így ez évben körülbelől 1500—1600 mm. dohányt fogunk beszállítani.

Most pedig — t. szerkesztő ur kegyes engedelmeivel — a kis-oroszai termelők érdekében akarok egyetmást közölni.

Kis-Orosz haszonbérés község lakosága munkás, szorgalmas és becsületes magyarokból áll, kik régi időtől kezdve mindenkor dohánytermeléssel foglalkoztak, a dohánytermelés lévén fő kereseti forrásuk s a lakosság évenként 1000—1300 holdon is ültetett dohányt.

A dohánytermelésre kitűnő talaja, a lakosság szorgalma, a dohánykezelésbeni alapos szakértelem, a kis-oroszai dohányt a hazában, sőt azon kívül is keresettette, úgy, hogy az egyedűruság életbelépte előtt Bécsből és a külföldről vettekde keresték a helyi dohányt, melyet rendszeren néhai báró Sina vásárolt össze és szállított a külföldre, hol mindenkor teljes elismerést és dicséretet aratott dohánnyal, melyért a lakosság évenként 100—150 ezer forintot is kapott.

De az egyedűruság korában is, derék lakosságunk hosszú ideig megállotta becsülettel a helyét. Dohányra keresett, dícsért volt és panaszra, büntetésre soha al-

kalom és ok nem vala. A becsületes lakosság becsülettel teljesítette kötelességét, munkáját. De az idő napon megváltoztak s velük az emberek is. — (Bizony nagyot változtak a körülmények, mert ma már mások az igények, de más maga a föld és a dohány is, mint évtizedekkel ezelőtt volt. Szerk.)

Az utóbbi években a kis-oroszai termelők nagy megpróbáltatásoknak voltak kitéve, mert a dohánytermelés körül felmerült különféle panaszok és kifogások következtében, községünknek nemcsak becsülete és jó hírneve, de anyagi existenciája, megélhetése is megtámadtatott és veszélyeztetett.

E szomorú állapot az idén végre szerencsésen orvosolva lett. — Előljárásgunknak ugyanis az a szerencsés gondolata támadt, hogy az aradi tek. beváltófelügyelőségtől egy vegyes bizottság kiküldését kérte a dohány munka idejére. A bizottság — tek. Szivtek Lajos m. kir. dohánybeaváltótiszt-, egy pénzügyőri közeg- s egy községi esküdtől állott, kik a dohánytörés perczétől egész a felmérésig működtek, s kora reggeltől késő estig házról-házra jártak és Szivtek Lajos úr szigorú, pontos, becsületes és igazságos vezetése és eljárása mellett meglepő eredménnyel végeztek be munkájukat, úgy az állam, mint a község hasznára és kedves örömére. Egyik fél részéről sem emeltett egy panaszszó sem. A legszebb rend- és csendben végeztetett be a munka. Más években ezen időre 30—40 bírságolás, tényleirás vétetett föl, míg most, sem szabálytalanság, sem csempészet nem lön megállapítva egyetlen egy esetben sem.

Midőn megtámadott jóhírnevünk védelmében ezt nyilvánosságra hozom, kedves kötelességemnek tartom nagyságos Feichtinger Miksa pénzügyi tanácsos, dohánybeaváltó felügyelő urnak hálás köszönetet mondani, hogy kegyes volt a vegyes bizottságot kiküldeni, s ez úton is megkérem őt, szíveskedjék ezt jövőre is elrendelni s akkor valamint ő, úgy fent, az illetékes helyen is meg fognak róla győződni, hogy a kis-brosziak megbízható, becsületes jó termelők, s a multban való sok panasz és hiba oka nem bennök, hanem máshol keresendő.

Ambrus József,
plébános.

IRODALOM

A „Gazdak Évkönyve“ 1893—94 hatodik kötete bővített tartalommal, dr. Rodiczky Jenő és Kormos Alfréd szerkesztésében néhány nap múlva jelenik meg. E munka a gazdaközönségnek a legfontosabb gazdasági eseményekről és a gazdákat leginkább érdeklő aktualis kérdésekről szakszerű tájékoztatást nyújt. A „Gazdak Évkönyvé“-ben következő szakcikkek foglaltatnak: A földművelésügyi m. kir. miniszterium rendelete a „Gazdak Évkönyve“ érdekében. Vázlat 1892. évi gazdaságunkról. Irta Kormos Alfréd. A földművelésügyi miniszter 1891. évi jelentése. Farmrendszer, telepítés és járadékbirokt. Irta Kanyár. Városaink élemezésének kérdéséhez. Kocsinsky Viktor. Minő fák és bokrok ültetendők futóhomoki kertekbe. Irta Sajó Károly. Sós (szikes és székes) talajok. Irta Treitz Péter. Új irányok a jószágrendezés terén. Irta Hensch. A szarvasmarha-tenyésztés irányairól. Irta Bartók Géza. Takarmány-növények magvainak termelése. Irta K. Vörös Sándor. Tanulmány a kukoriczáról. Irta Réthy János. Az ensilage kezeléséről. Irta Herényi Gothard Sándor. Hazai állataink szóása és a sószükséglet. Irta Ferenczy Ferencz. A magyarországi sáskajárás. Irta Kazy József. Néhány mézelő fa- és bokorról. Irta Sajó Károly. A baromfitenyésztésről. Irta Beiwinkler és Rodiczky. A tenyésztésre szánt állatok megbirálásáról. Irta Virágh György. A gyapjú-

kereskedésről. Irta dr. Rodiczky Jenő. — A 20 éve terjedt „Gazdak Évkönyve“ díszes kötetben két forrást megrendelhető a szerkesztőségénél, Budapest, kerépesi-út 32. — Melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe és megérdemelt pártolásába.

A „Mezőgazdasági Szemle“ Cserháti Sándor és dr. Kosutány Tamás m.-óvári gazd. akad. tanárok jeles folyóiratának f. évi november havi füzeté, a következők gazdag tartalommal jelent meg: *Eredeti közlemények:* Rendszeres tevjiszgálatok a próbafejések alkalmával. Cselkő István. — Trágyázási rendszerek. Hensch Árpád. — A bér nagyságának megállapítása; I. Rovara Frigyes. — A tőzegenek és a tőzegalajoknak értékesítése a mezőgazdaságban. Cserháti Sándor. — A kőmlő-termelés jövődelmezése. — *Irodalmi szemle:* A szalma és széna szecsakázása. Borjuhizlalás. A házi állatok sószükséglete. Hát mosás vagy piszkosan való nyírás? A homok és vályog mint alom-pótszer. Kisérletek a phosphorsav trágyával. Állati és ásványi foszphat. A zsurlófélék (equisetum, békarokka) elterjedése és kiirtásuk. Az arankás löher ártalmas. A cukorrépa gyökérotthadása. Penészképződés növényi és állati anyagokon, különösen a dohánnyon. (E figyelemre méltó közleményt lapunk mai számába egész terjedelmében át-vevesszük. Szerk.) — A harmat keletkezéséről. — *Vegyes.* — *Könyvismertetés.* — *Levelekrény.* — *Uzleti szemle.* — A kitűnően szerkesztett havi folyóirat előfizetési ára: egész évre 5 ft, félévre 2 ft 50 kr.

VEGYESEK

— **Elöléptetés; — áthelyezés.** Vady Antal, dohányjövédéki tiszt, az illető fizetési osztály második fokozatába lett előléptetve, — s *Horthy Dezso*, jövédéki tiszt, a debreczeni dohánybeaváltófelügyelőségtől, a hajdú-doroghi dohánybeaváltóhivatalba helyeztetett át.

— **A dohányjövédék pénztári eredménye.** A pénzügyminiszterium által a folyó év III. negyedéről közzétett pénztári kimutatás szerint: a jelzett időszakban a dohányjövédék brutto-bevétele volt: 12.655.004 ft 31 kr. — a mult év hasonló időszakában elért 11.659.006 ft 63 1/2 krral szemben, 995.997 ft 67 1/2 krral *kedvezőbb*, — a brutto-kiadás pedig: 4.831.139 ft 30 1/2, — a mult év hasonló időszakában elért 4.323.518 ft 46 krral szemben, 507.620 ft 84 1/2 krral *kedvezőtlenebb*, — mely azonban a beveteleknél elért kedvezőbb eredmény által ellensúlyozatik, úgyannyrá, hogy a folyó év III. negyedének pénztári végeredményeként, a mult évihez képest, még mindig 488.376 forint 82 kr. többlet mutatkozik.

— **A dohánytermelés a milleniumi kiállításán.** A lapunk f. é. 18. számában ezen czim alatt közzétett javaslatokat a legtekintélyesebb lapok egymásután bő kivonatanban ismertetik és megleghangu megjegyzésekkel kísérik. Így legutóbb az orsz. m. gazdasági egyesület hivatalos lapja: a „Közlekek“, november 8-án megjelent számában, a „Gyakorlati Mezőgazda“ 46. számában, a „Nemzet“, 313. számában, s a földművelési miniszterium által kiadott „Földművelési Értesítő“, 46. számában kimerítőleg foglalkoztak az általunk tett indítványról, melyre vonatkozólag az utóbbi ezeket jegyzi meg: „Miután a dohánytermelés, hazai mezőgazdaságunknak nagy jövőre hivatott termelési ága, valóban kivánatos volna, hogy ez nem az eddigi chablonsze-ű módon, hanem olyképpen lenne kiállítva, hogy úgy az érdeklődő, tanulni vágyó termelő, valamint az ezen termelési ág iránt még kellő figyelemmel nem viseltető nagy közönség is épülem és tanúságot merithessen abból. Dohánygyűnyünknek nagyobb szabásban való bemutatása, dohányunknak a külföldön való kelendőségét is bizonyára előmozdithatná, mely mai nap távolról sem olyan, hogy a magyar termelő igényeinek megfelelné.“ Ezek szerint örömmel

konstatálhatjuk, hogy az általunk felvetett kérdés iránt általános érdeklődés nyilvánul s indítványunk mindinkább szélesebb körben méltányoltatik.

— **A kuba szivarok.** Az általános árjegyzék D. b) tétele alá tartozó D. betűs cuba-szivarok folyó hó 15-étől kezdve az árjegyzékből töröltnek s az e fajta szivarneemből megmaradó készlet e hónap 16-ától kezdve új árszalaggal ellátva, E. betűs cuba-szivar gyanánt csomagoként 5 frt és darabonként 5 kréft fog áruba bocsáttatni. — Az új árszalaggal ellátandó szivarokból, a dohánygyárak által első ízben megrendelés nélkül fog a raktároknak a szükséges készlet megküldetni, a többi szükséglet pedig szabályszerűen lesz megrendelendő.

— **A német dohányadó.** A szövetségtanács elé terjesztett dohányadó-javaslat a következő adó, illetőleg vámtételeket foglalja magában: A gyártási adó szivarokra és szivarkákra 38 $\frac{1}{3}$ %, pipadohányra 66 $\frac{1}{3}$ %, rágó-dohány és burnótra 50 százaléka a számla összegének. Külföldi dohányokra a vám 100 kgrkint nyers dohánynál az eddigi 35 m. helyett 40 márkában, szivarokra 250 márkában állapították meg.

— **Dohánymonopól Svájcban.** Svájcban legutóbb az a terv merült fel, hogy az állam, a dolognélküli munkások segítyezését nagyobb mértékben vegye kezébe s az e célra szükséges összegeket a dohány-monopólium behozatala által szerezzze meg. Egy berlini távirat szerint: a svájci szövetségtanács megbizta a pénzügyi és ipari osztályt, hogy tegyen mielőbb jelentést a szövetségi dohány-monopólium hozzávetőleges jövedelméről és terjesszen elő indítványt a monopólium behozásának módja iránt, a belföldi dohányipar lehető tekintetbevételével.

— **Verseny-füstölés.** A berlini dohányzóklub a napokban verseny-füstölést rendezett. A díj, mely ezüst szivartárczából és kétszáz szivarból állt, annak volt szánva, ki a megállapított két óra füstölés alatt a legtöbb szivart tudja elszívni. A versenyben elfüstölt szivarokat a kör szolgáltatta és természetesen egyenlő minőségűek voltak. A díjat egy *Knopf* nevű lakatos nyerte, ki két óra alatt elszívott tíz szivart. Néhány versenyzőnek nem esett éppen jól a buzdó füstölés, mert egymásután eltűntek a teremből, a hova aztán halálsápadt arccal tértek vissza.

Szerkesztői üzenetek.

N. gys. Besseney Ferencz, orsz. gyűl. képviselő urnak. Budapest. A lapokat becses címére elküldöttük és kegyes figyelmébe ajánljuk.

N. gys. Fabiny Gyula urnak Budapest. Örvendünk, hogy a lapunk iránti érdeklődés a fővárosi előkelő körökben is tért hódít. Az október 1-től megjelent számokat elküldöttük.

N. gys. Beliczey Géza urnak, Uj-Kigyóson. Az év végéig szóló második félévi előfizetési összeget köszönettel megkaptuk.

N. gys. Sváb Sándor urnak, Nagy-Szénáson Örömmel vettük az elmaradt előfizetés szives megújítását. A beküldött 4 frttal, az október 1-től számított előfizetés, jövő évi május hó végéig terjed. Az október 1. óta megjelent számokat expedíáltuk.

Főtiszt. Ambrus József plehános urnak, Kis-Orszon. Köszönjük becses tudósítását, s úszintén örülünk, hogy az ottani viszonyok ismét jóra fordultak.

Tek. Fekete Sándor urad. Intéző urnak, Tápó-Szeceőn. Mindenkor a legszívesebben szolgálunk a termelés körébe vágó bármily felvilágosítással. Nagy érdeklődéssel várjuk az ottani idei termés eredményét s kérjük e felől mielőbbi kimerítő szives értesítését.

Tek. Bodó Ignác urnak, Nyiregyháza. Nekünk ugyan más a nézetünk, mint amit mostani becses közleményében fejteget, — de a termelés körébe vágó minden legkisebb közérdekű kérdés tárgyalására, mindig és mindenkinek szívesen tért nyitunk lapunkban.

Bálfák.

A dohánybeváltás közeledtével szükséges bálfák, nagy mennyiségben kaphatók, darabonként 3 $\frac{1}{2}$ krajczárért, vagy a vasúthoz szállítva darabonként 4 kréft.

Hol? — megtudható a kiadóhivatalban.

2-8

3 RÖCK-féle dohány-bál-prés, (sutu,)

mely különösen borsajtónak, ugyszintén széna vagy szalma sajtónak a gazdaságokban is igen alkalmas, valamint két teljesen felszerelt és a legjobb karban levő

**tizedes (decimál) mérleg,
sulyokkal,**

illendő jutányos áron eladó.

Hol? — megtudható a kiadóhivatalban.

2-4

körolajfinomítógyár-részvénytársaság

Igazgatóság: Budapest, V., Zrinyi-utca 4.

ajánlja fumei gyárában készített elsőmért jó minőségű

phosphorsavas **Mütràgya** gyártmányait

u. m. phosphorit, superphosphat és csontliszt superphosphat
jutányos feltételek mellett.

Ismertető iratok kívánatra ingyen és bérmentve megküldetnek.

MAYFARTH PH. és Társa

gazdasági gépgyárosok

Bécs, II. Táborstrasse 76. sz.

Alapított 1872. Kitéve több mint 350 arany, ezüst- és 600 munkás.

A gyárakban készülnek a legjobb

Cséplőgépek

kéz, járgány- és
gőzhajtásra.

járgányművek

1-6 vonóállat befogására.

Legújabb gabonarosták,
trieurök, kukorica-morszolók, széna-
és szalmasajtók
kézhajtásra, állók és szállítókészülékek.

Árjegyzék ingyen. — Képviselőik felvételnek.

2-10

E K É K

1-, 2-, 3- és 4 vassal

Boronák és hengerek
szántóföldek és rétek számára.

Szecekvágók, daralók,
répavágók,

Blum-féle szabad, röltakaromány-sajtók.

Szállítható

takarék-üstök

mint takarmány-fülesztők és ipar-mosó-
készülékek.

Sajtók minden célra, valamint
bor- és gyümölcs-sajtó-
lásra **Önűködő szab.**

„**Syphonia**“

szőlő- és növénypermetezők.

Frommer A. Herrman utóda

Főüzlet: mag- és növény kereskedő. Fiókiüzlet:
V., Tükör-utca 5. Budapest. VI., Andrassy-ut 1.

Vásárol: luczernát, lóherét és mindennemű egyéb gazdasági magvakat a legmagasabb napi áron.

➡ Megjelent őszi árjegyzéke, kívánatra ingyen és bérmentve küldetik meg. ➡

3-24

Van szerencsém a t. gazda urak figyelmét üzletemre felhívni és egyszersmind ajánlok:

Muharmagot.
 Bükkönnyt.
 Lennmagot.
 Fűmag-vegyületeket.
 Mútrágyát.
 Olasz-Szaponáriát.
 Gyapju- és gabnászakokat.
 Száritott moslékot
 a legnagyobb portein és zsirtartalommal.

Valódi tiszta oliva-gépolajat.
 Elsőrendű repeze-gépolajat.
 Mindennemű ásvány-kenőolajat.
 Legfinomabb amerikai petroleumot.
 Elsőrendű orosz petroleumot.

Kocsi- és bürkenőcsöt.
 Kékkövet.
 Zöldgálliczot.
 Keserű- és csodasót.
 Kőszénkátrányt.
 Karbololeumot.
 Creollint, köröm- és szájfájás elleni szer.
 Fertőtlenítő szereket.

Vásárlók mindenkor magvakat készpénzért a legmagasabb áron, mire nézve ajánlatokat kérek.

KRÁMER LIPÓT, vetőmagkereskedése és gazdasági szükségleti cikkek üzlete.

Budapest, V. ker., Akadémia-utca 10. (Széchényi-utca sarkán.)

7-8

SZÁVOSZT ALPHONS

csász. és királyi udvari szállító
 magkereskedés és gazdasági cikkek üzlete

Budapest, V-ik kerület, Arany-János-utca 11-ik szám

ajánl szavatolt minőségű

G a z d a s á g i, konyhakerti és virágmagvakat, kerti szerszámokat,

G é p o l a j a t, kocsikenőcsöt, carbololeumot. kátrányt,

S z a p o n á r i a gyapjúmosópor, I. szaponária gyökér,

K a z a l t a k a r ó k, ponyvák, zsákok,

I. R é z g á l i c z (kékítő),

Vevő vagyok mindennemű gazdasági magvakra.

Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

3-24